

ToekomstGroep
door samenwerking sterk

Energiemanagement Actieplan

2019

Scope 1 en 2

CO₂-PRESTATIELADDER[©]

Niveau 3

	Naam	Functie	Datum
Opgesteld door	R.A. Marchal	KAM-Manager	06-02-2019
Versie	01	Status	Definitief
ToekomstGroep			
Gedeputeerde Laanweg 47, 1619 PB Andijk	www.toekomstgroep.nl	Postbus 4 1619 ZG Andijk	T 0228-594900

Bouw

Glas

Schilders

Service

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	3
2. REDUCTIEDOELSTELLINGEN 2018 - 2020.....	4
2.1 Algemeen	4
2.2 Extra maatregelen voor projecten	4
3. PLAN VAN AANPAK 2018 - 2020	5
3.1 CO ₂ -ANALYSE	5
3.3 Maatregelen 2018 - 2020	6
3.4 Projecten met gunningsvoordeel.....	8
3.5 Monitoring en meting	8
3.6 Afwijkingen, corrigerende en preventieve maatregelen	9
4. DEELNAME AAN INITIATIEVEN	10
5. VERANTWOORDELIJKHEDEN EN TAAKSTELLINGEN	12

1. Inleiding

In dit rapport worden de CO₂-reductiedoelstellingen en maatregelen omschreven om de totale CO₂-emissie van ToekomstGroep terug te dringen. Verder gaat ToekomstGroep in op een bredere aanpak dan alleen het halen van de algemene CO₂-reductiedoelstelling.

In dit rapport wordt regelmatig verwezen naar het overzicht Stand van Zaken CO₂-reductie ToekomstGroep (een Excel-overzicht te vinden in het managementsysteem van ToekomstGroep). In dit overzicht zijn alle maatregelen die in dit rapport en in de emissie-inventaris (footprint) worden genoemd opgenomen en verder uitgewerkt (o.a. met een status, verantwoordelijken, gewenste realisatiedata, enz.). Naast de genoemde maatregelen worden hierin ook nieuwe maatregelen, ideeën afkomstig van het personeel en de deelname aan initiatieven weergegeven.

2. Reductiedoelstellingen 2018 - 2020

ToekomstGroep heeft een algemene CO₂-reductiedoelstelling enerzijds en wilt anderzijds extra maatregelen nemen in grote projecten.

2.1 Algemeen

De volgende periode van drie jaar committeert ToekomstGroep zich aan een verdere CO₂-reductie van zowel de panden als het wagenpark. **Gezamenlijk willen wij een extra CO₂-reductie van 45 ton bewerkstelligen, wat nog eens ongeveer 5% betreft t.o.v. 2017.** Wij verwachten dat dit een realistische doelstelling is die ook nu weer uitdagingen met zich meebrengt vanwege de verwachte toenemende groei van het bedrijf en de al redelijk sterke (onverwachte) daling van de CO₂-uitstoot van het wagenpark in onze eerste drie jaar.

ToekomstGroep heeft in het kader van de CO₂-emissiereductie de volgende doelstelling vastgesteld en behaald in 2015 ten opzichte van het basisjaar 2014: *"De komende 3 jaar (2015 t/m 2017) een reductie van 57 ton CO₂-uitstoot realiseren."*

In de CO₂-emissieinventaris staat aangegeven op welke organisatiegrenzen deze doelstelling betrekking heeft (bedrijfspannen/hallen en wagenpark).

2.2 Extra maatregelen voor projecten

In grote lijnen monitort ToekomstGroep drie CO₂-emissiebronnen: gas, elektriciteit en diesel/benzine, binnen de vier activiteiten Bouw, Glas, Schilders en Service. Deze brandstoffen worden verbruikt binnen de bedrijfshallen/kantoren, door het wagenpark en een verwaarloosbaar deel in het grootmateriaal.

Maatregelen zoals het bijdragen aan milieubewustzijn bij de medewerkers en zuinigheid met energie zijn moeilijk te meten maar hebben wel degelijk effect. Bovenop het behalen van de algemene doelstelling heeft ToekomstGroep dus besloten verdere maatregelen te nemen om de diverse projecten/klussen nog meer CO₂-bewust te laten uitvoeren. Dit staat vastgelegd in het CO₂-managementsysteem bij de Stand van Zaken. Verder is ToekomstGroep sinds 2018 ISO14001 Milieumanagement gecertificeerd wat betekent dat onze milieuaanpak in het vervolg meer integraal zal worden aangepakt in plaats van alleen gericht op CO₂-reductie.

3. Plan van aanpak 2018 - 2020

Het plan van aanpak beschrijft de reductiemaatregelen, welke de directie van ToekomstGroep in 2018 t/m 2020 wilt nemen en die reeds in gang zijn gezet. Deze reductiemaatregelen zijn opgenomen en verder uitgewerkt in het overzicht Stand van Zaken CO₂-reductie ToekomstGroep te vinden in het CO₂-managementsysteem.

De reductiemaatregelen moeten praktisch uitvoerbaar zijn, invulling geven aan de interne verbetervoorstellen en bijdragen aan de doelstellingen van CO₂-reductie.

Bij het kiezen van maatregelen om de CO₂-emissies te verlagen wordt rekening gehouden met budget, terugverdientijd en haalbaarheid.

3.1 CO₂-ANALYSE

Zie ten eerste bijlage A en B voor vergelijkende illustraties van de CO₂-uitstoot over de afgelopen drie jaar. Nu de CO₂-uitstoot van ToekomstGroep bekend is en bovenal waar het vandaan komt, kunnen er maatregelen genomen worden om de emissie van CO₂ terug te dringen.

Algemene beschouwing afgelopen jaar

Op basis van de CO₂-footprints over 2014 en 2015 bleek al snel dat de CO₂-emissie van ToekomstGroep werd – en wordt gedomineerd door het verbruik aan vloeibare brandstoffen (diesel en benzine). Dit verbruik vindt grotendeels plaats in het kader van de toepassing vervoer, waaronder personenauto's en bedrijfsbussen.

Het grootste deel van de personenauto's en bedrijfsbussen zijn geleased en een klein deel is in eigendom. Het grootste deel van de bestuurders is in dienst van ToekomstGroep op enkele inleners na. Dit betekent dat ToekomstGroep beschikt over een grote mate van invloed op het brandstofverbruik en bijbehorende CO₂-emissie.

De grootste aandacht in het kader van de CO₂-reductie diende derhalve uit te gaan naar:

- aanschafbeleid van middelen van vervoer;
- bewustwording bestuurders middelen van vervoer;
- gedragsverandering bestuurders middelen van vervoer;
- carpoolen, in de planning en inzet van medewerkers rekening houden met het met elkaar mee kunnen rijden, net als gezamenlijk naar vergaderingen buitenshuis gaan indien mogelijk.

Naast de vloeibare brandstoffen, werd ook nagedacht over het elektriciteits- en gasverbruik. Er is eind 2017 een grote stap gemaakt met het aanbrengen van LED-verlichting in een groot deel van de kantoren. Deze stap werd voortgezet in 2018 met de overige kantooruimten.

In hoeverre is de doelstelling gehaald?

Alleen al in het wagenpark is het laatste jaar 65 ton CO₂ minder uitgestoten dan het jaar ervoor, waarmee ToekomstGroep haar totale doelstelling van 45 ton CO₂-reductie direct heeft weten te behalen!

Deze reductie hebben zij waarschijnlijk te danken aan de verschillende carpoolactiviteiten en bewustzijns campagnes, zoals het nieuwe rijden. Ook werd er in 2018 weer veel gewerkt in drukke en moeilijk toegankelijke steden, waardoor de teams ter plaatse automatisch gingen

nadenken over alternatieve vervoersmiddelen. Dit heeft mede bijgedragen aan deze reductie. Als u bedenkt dat de ToekomstGroep ook het afgelopen jaar weer alleen maar meer werk heeft uitgevoerd, met dus normaal gesproken meer vervoerstromen als gevolg, is dit zeer opmerkelijk. Er is nu drie jaar op rij meer dan 15 procent CO₂-bespaard met het wagenpark van de ToekomstGroep. Een nauwkeurige monitor van de CO₂-uitstoot van het wagenpark is in 2016 opgezet. We zullen doorgaan met deze monitoractiviteiten om ook in de toekomst de CO₂-uitstoot van ons wagenpark op de voet te volgen.

Zie ook de gepubliceerde CO₂-footprint van 2018 op de website.

De CO₂-uitstoot van de panden is ten opzichte van 2017 en ook de voorgaande jaren nagenoeg hetzelfde gebleven. Er leek een stijging waarneembaar in de 2^e helft 2017 maar dit is te danken aan een correctie met de voorgaande periode vanwege het plaatsen van enkele slimme meters. Het was even afwachten wat er in 2018 zou gebeuren maar het blijkt dat deze stijging zich niet heeft doorgezet. Goed nieuws dus!

Stand van zaken managementtool

In het overzicht Stand van Zaken CO₂-reductie ToekomstGroep worden de reductiemaatregelen uitgebreid omschreven welke ToekomstGroep neemt om de CO₂-emissie verder terug te dringen. Onder andere met een status, kosten/baten, verantwoordelijken, gewenste realisatiedata, enz. worden de maatregelen verder uitgewerkt.

Naast de genoemde maatregelen worden hierin ook nieuwe maatregelen, ideeën afkomstig van het personeel en de deelname aan initiatieven weergegeven. In de volgende paragraaf staat dit kort weergegeven.

3.3 Maatregelen 2018 - 2020

Bedrijfsauto/bedrijfsbus:

De wens voor het wagenpark is dat stuurinformatie over brandstofverbruik wordt onderverdeeld naar herkomst. ToekomstGroep wilt exact weten hoeveel brandstof waar verbruikt wordt. Zo kan in de actualisatie van het Energiemanagement Actieplan steeds een stukje maatwerk geleverd worden. Bovendien kan het effect van het CO₂-beleid nauwkeuriger bepaald en zo nodig bijgestuurd worden. Dit is een van de belangrijkste aspecten van ons Energiemanagement Actieplan aangezien het wagenpark bijna 80 % van onze totale CO₂-uitstoot behelst. Er is in 2016 een start gemaakt met de CO₂-monitor van het wagenpark en in 2017 is het uitgebreid met een duidelijke draaigrafiekfunctie. De CO₂-prestaties kunnen nu per divisie en per kenteknummer/voertuigsoort gemonitord worden. De komende periode zal deze monitor gevolgd en verder verbeterd worden.

Lopende maatregelen

- Brandstof: bij het vervangen van personenauto's wordt erop gelet, dat ze het energielabel A of B hebben. Ook het type brandstof wordt hierin meegenomen, waarbij gekeken wordt naar het rendement van benzine, diesel, (plug in)hybride, gas, biogas of elektrisch. Zo wordt langzaam het wagenpark vervangen door energiezuinige auto's. Bij het vervangen van bedrijfsbussen is dit echter een stuk moeilijker, omdat het aanbod van energiezuinige bedrijfsbussen zeer beperkt is. Hier zal de focus komen te liggen op het zo energiezuinig mogelijk rijden.

- Daarnaast zullen, waar mogelijk, hybride auto's worden aangeschaft in plaats van benzine auto's.
- Verder zal meer promotie worden gemaakt voor zuinig rijden van de medewerkers.
- Medewerkers zullen bewust worden gemaakt van het nut van een maandelijkse controle van de bandenspanning. Het spaart banden en energie.
- Doordat het verbruik per auto en per medewerkers gemonitord kan worden, kan het ook worden teruggekoppeld naar de medewerker toe. Hierdoor wordt deze zich ook bewust(er) van zijn/haar gedrag. Extreme brandstofverspilling op de weg gaan we voortaan standaard meenemen in de beoordelingsgesprekken met de medewerkers. Indien het verbruik van een chauffeur bovenmaats is, diegene laten deelnemen aan een Cursus energiezuinig rijden.

Verwarming:

- Bij het verwarmen wordt erop gelet dat de thermostaat zo wordt ingesteld, dat buiten kantooruren de temperatuur op 15 graden staat.
- Bij het vervangen van de ketels wordt erop gelet dat de vervangende ketel energiezuiniger is dan zijn voorganger.

Elektriciteit:

- Verlichting: Alle TL buizen worden in 2018-2020 vervangen door LED verlichting. Dit vraagt een behoorlijke investering. ToekomstGroep heeft echter een inventarisatie gedaan van de mogelijke maatregelen en beschouwt deze stap als een duurzame stap naar het behalen van haar doelstellingen.
- Printers en overige kantoorapparatuur: gedurende 2014 is gestart met het terugbrengen van het aantal desktopprinters en zijn hiervoor in de plaats enkele nieuwe energiezuinige multifunctionals geplaatst. Eind 2015 zijn 11 nieuwe energiezuinige multifunctionals besteld, die de oude printers vervangen. Dit levert niet alleen energiereductie op maar ook een reductie van toners. In 2018 – 2020 nieuwe printers standaard op dubbelzijdig printen in te stellen.
- Automatisering: ook bij het vervangen van o.a. servers wordt rekening gehouden met het energiegebruik.
- Overstap op groene energie: in 2014 is besloten om over te stappen naar groene energie. Hiervoor is een overstap gemaakt van NUON naar GDF Suez en Electrabel. Helaas blijkt deze groene energie niet echt groen te zijn, maar grijs. Op dit moment wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn tot overstappen naar groene energie, die wel voldoet.
- Bij aanschaf van nieuwe apparatuur de keuze laten afhangen van het energielabel.
- Compressoren extra blijven controleren op lekkages.
- Selectief gebruik van verlichting en verwarming.

Afvalrecycling:

Door afval te recyclen kunnen we CO₂ compenseren. In 2018 – 2020 zullen we diverse van diverse afvalstromen gaan beoordelen welke gerecycled kunnen worden.

Inkoop materieel

- Bij de inkoop van materieel wordt rekening gehouden met de invloed van het milieu op materiaal en materieel. De keuze hiervoor wordt bepaald door verschillende factoren: brandstofverbruik, CO₂-emissie, milieubelasting (denk hierbij met name aan fijnstof) geluid, vermogen en kosten.

Organisatie en planning

- Letten op de afstanden die medewerkers moeten afleggen. Indien nodig overnachten de medewerkers bij de locatie in plaats van heen en weer te rijden.

Betrokkenheid personeel

- Medewerkers informeren en instrueren over de CO₂-Prestatieladder, de CO₂-reductie van ToekomstGroep en de eigen rol van de medewerker hierin door middel van informatie hierover in het personeelsblad De Schakel, op ESS, op de Website, via toolboxen en bij de halfjaarlijkse bijeenkomsten.

Projectgerichte aanpak

- Op bouwprojecten energieverbruik reduceren en bewust maken hiervan.

3.4 Projecten met gunningsvoordeel

Er zijn t/m 2018 nog geen projecten met gunningsvoordeel aangenomen. Wel wil ToekomstGroep bij de start van een project meedenken, hoe het project zo energiezuinig mogelijk kan worden ingericht.

Energiezuinige inrichtingen

Het is in eerste instantie de taak van de opdrachtgever om de meest energiezuinige werkwijze en/of materialen en materieel voor te schrijven, rekening houdend met de specifieke omstandigheden. Echter, door het steeds meer "ontzorgen" van de opdrachtgever heeft ToekomstGroep een belangrijke taak in het adviseren van de opdrachtgever over CO₂-reductie en de maatregelen die daarvoor nodig zijn. ToekomstGroep zal daarom de opdrachtgever gevraagd of ongevraagd adviseren over de beste manier om CO₂-reductie te behalen. We denken hierbij met name aan het inhuren van materieel en het betrekken bij de onderaannemers, toeleveranciers en co-makers hierin. De CO₂-reductie die zo behaald wordt ligt dan voor een deel bij ToekomstGroep en een deel bij onderaannemers, toeleveranciers en co-makers. Daarom valt dit wat ToekomstGroep betreft onder het keteninitiatief.

Het gebruik maken van gecertificeerde bedrijven maakt al onderdeel uit van ons ISO 9001-2015 certificaat en wordt verder uitgebreid naar de CO₂-Prestatieladder.

3.5 Monitoring en meting

De kwantitatieve doelen fungeren als energieprestatie-indicatoren, aan de hand waarvan de vorderingen van het energiebeleid worden gevolgd. Deze kwantitatieve doelen zijn zowel opgenomen in het overzicht Stand van Zaken CO₂-reductie ToekomstGroep als in de Balanced Score Card van ToekomstGroep. De Balanced Score Card wordt o.a. gebruikt als input voor de directiebeoordelingen.

CO₂-Prestatieladder/reductie is een vast punt op de agenda van de DT (directieteam), MT (managementteam) en KAM-vergaderingen. In dit overleg wordt het Overzicht Stand van Zaken CO₂ reductie ToekomstGroep geopend en de voortgang op de doelstellingen en maatregelen besproken. Vanuit de MT's wordt intern gecommuniceerd.

Verbetervoorstellen en ideeën op het gebied van CO₂-reductie kunnen te allen tijde worden ingebracht in de organisatie. Dit kan tijdens de verschillende overleggen die door de hele organisatie plaatsvinden.

Tijdens de verschillende overleggen kan naar verbeterkansen en/of mogelijke oplossingen en reductiemaatregelen worden gezocht. De reductiemaatregelen moeten praktisch uitvoerbaar zijn, invulling geven aan de verbetervoorstellen en bijdragen aan de doelstellingen van CO₂-reductie.

Bij het kiezen van maatregelen om de CO₂-productie te verlagen wordt rekening gehouden met budget, terugverdientijd en haalbaarheid.

De uitgewerkte voorstellen voor het terugdringen van CO₂ worden voorgelegd aan de directie. Het besluit tot daadwerkelijke implementatie van een reductiemaatregel in de organisatie wordt genomen door het directieteam. Zodra het besluit is genomen, kan worden begonnen met de daadwerkelijk implementatie. Hiervoor worden verantwoordelijken aangesteld. Deze verantwoordelijken zijn terug te vinden in het overzicht Stand van Zaken CO₂-reductie ToekomstGroep.

De realisatie van geplande maatregelen wordt vermeld in het overzicht Stand van Zaken CO₂-reductie ToekomstGroep, de (1/2) jaarlijkse CO₂-rapportages en in de directiebeoordeling.

Door goede communicatie en gehoor te geven aan de persoonlijke inbreng worden de medewerkers nauw betrokken bij de uitvoering, dit zal uiteindelijk de mate van succes bepalen van de gestelde doelen.

Ten slotte doet ToekomstGroep veel kleine onderhoudswerkzaamheden. Hiervoor wordt vrijwel altijd gebruik gemaakt van de stroom van de opdrachtgever. Dit maakt meten buiten de organisatiegrenzen van de bedrijfspanden/hallen en het wagenpark erg lastig. Er wordt nagedacht over het gaan plaatsen van (mobiele) tussenmeters bij de grotere klussen.

3.6 Afwijkingen, corrigerende en preventieve maatregelen

Afwijkingen in het energieverbruik, plotselinge toe- of afnames worden geregistreerd en verklaard in de CO₂-analyse. Deze worden gedaan bij het opstellen van het algemeen intern auditrapport. Op basis hiervan kunnen corrigerende en preventieve maatregelen worden toegevoegd aan het overzicht Stand van Zaken CO₂-reductie ToekomstGroep.

Elk jaar worden de resultaten van de interne CO₂-audits meegenomen in de Directiebeoordeling. De uitkomst hiervan en de daaruit te trekken conclusies vormen weer input voor het Energiemanagement Actieplan in het komende jaar.

4. Deelname aan initiatieven

Uitwisseling van ideeën en maatregelen

Alle bedrijven van ToekomstGroep zijn aangesloten bij branche verenigingen. Binnen deze verenigingen, zoals Bouwend Nederland, OnderhoudNL.nl en GBO worden allerlei initiatieven ontwikkeld op het gebied van milieubelasting, CO₂-reductie en informatie naar medewerkers toe.

Hierbij wordt met name aandacht besteed aan milieuvriendelijker produceren en verwerken van producten zoals verf en het prefab maken van onderdelen in de bouw.

Samen met branchegenoten probeert ToekomstGroep kennis en ervaring te delen over de CO₂-reductie en de maatregelen die genomen worden aan de hand van benchmarks en monitoring. Verder worden de technische ontwikkelingen in de markt op de voet gevolgd, zowel op het gebied van materiaal als op het gebied van vervoer.

Deelname aan initiatieven

Vanuit de verschillende disciplines van ToekomstGroep worden bijeenkomsten bezocht waarin CO₂-reductie onderwerp van gesprek is. Een van deze initiatieven is Puur Slim West Friesland, dit initiatief wordt hieronder nader toegelicht.

Een overzicht van de deelgenomen initiatieven/bijeenkomsten is terug te vinden in het overzicht Stand van Zaken CO₂-reductie ToekomstGroep, in het tabblad bijeenkomsten.

Puur Slim West Friesland:

De gemeenten Drechterland, Stede Broec en Enkhuizen willen het duurzaamheidsbewustzijn van de woonconsument naar een hoger niveau tillen en concrete stappen zetten op het gebied van energiebesparing in bestaande bouw. De drie gemeenten hebben daarvoor onder andere één coördinator Duurzaamheid aangesteld en samen met de andere Westfriesse gemeenten één Duurzaam Bouwloket waar huiseigenaren informatie/advies kunnen krijgen over energiebesparende maatregelen. Desgewenst kunnen zij een offerte aanvragen bij de aangesloten bedrijven.

Ondanks alle inspanningen blijven de resultaten (ook landelijk) achter bij de verwachtingen en hebben de gemeenten de bedrijven Sanstra, Schadenberg en ToekomstGroep uitgedaagd een brede coalitie te vormen en middels een pilotproject in de drie gemeenten een aanpak te ontwikkelen die huiseigenaren verleidt tot het nemen van concrete maatregelen aan hun woning. Die brede coalitie bestaat uit:

- ToekomstGroep
- Schadenberg
- Sanstra Installatietechniek
- Rabobank WF
- Bouwend Nederland
- Bouwend Nederland afdeling West-Friesland
- Uneto-VNI
- Milieufederatie Noord Holland
- Woningcorporaties Grootslag, Welwonen en De Woonschakel
- SBRCurnet
- Kamer van Koophandel NW
- Regionale Uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord

Doelen:

- Het organiseren van de (bouw)keten (coalitievorming) zodat de netwerkpartners betrouwbare informatie aan huiseigenaren kunnen geven en hen ontzorgen in het renovatieproces.
- Het realiseren van één modelwoning in iedere gemeente. De modelwoning zal NOM uitgevoerd worden om te kunnen laten zien wat er mogelijk is op het gebied van energiebesparende maatregelen en energieopwekking. Met name ook de onderlinge samenhang tussen de maatregelen en de verhouding tussen kosten en opbrengsten.
- Het betrekken van 1500 (3x 500 woningen) woningeigenaren waarvan 5% (75won) energiebesparende maatregelen neemt.

Borging van het resultaat in de samenwerkingsketen en bij nieuwe coalities.

5. Verantwoordelijkheden en taakstellingen

Binnen ToekomstGroep is de directie statutair verantwoordelijk. Voor het onderdeel KAM, ISO, VCA en CO₂-Prestatieladder wordt de portefeuille beheerd door de heer J.P.M. Konijn (directeur). Daarnaast zijn de controller en de KAM-manager verantwoordelijk voor het CO₂-managementsysteem, het verwerken van de vergaarde informatie en zijn zij contactpersoon zowel voor interne als externe relaties met betrekking tot de certificatie.

Taak	Frequentie per jaar.	Functie
Borgen van energiemangement programma	Doorlopend	KAM-manager
Energiegegevens verzamelen	2x per jaar	Wagenparkbeheerder, personeelsfunctionaris en controller
Opstellen CO ₂ -footprint	2x per jaar	KAM-manager, controller en directie
Analyseren CO ₂ -footprint (Directiebeoordelingen)	1x per jaar	KAM-manager en directie
Opstellen Energiemangement actieplan	1x per jaar	KAM-manager, controller en directie
Aanpassen/borgen overzicht Stand van Zaken CO ₂ -reductie ToekomstGroep	Doorlopend	KAM-manager
Opstellen communicatieplan	1x per jaar	KAM-manager, controller en directie
Verbeterkansen intern bespreken	Doorlopend	Directie, KAM-manager en KAM-overleg
Verbeterkansen vertalen naar maatregelen	Doorlopend	Directie
Maatregelen accorderen	Doorlopend	Directie
Maatregelen implementeren	Doorlopend	De verantwoordelijken per maatregel zijn vastgelegd in het overzicht Stand van Zaken CO ₂ -reductie ToekomstGroep
Maatregelen monitoren en eventueel corrigerende maatregelen treffen	Doorlopend	Directie en KAM-manager
Resultaten van uitgevoerde maatregelen vastleggen (CO ₂ -rapportage, overzicht Stand van Zaken CO ₂ -reductie ToekomstGroep)	Doorlopend	Directie en KAM-manager
Evaluatie van het energiemangement - Interne audit- Directiebeoordeling	1x per jaar	Directie, KAM-manager, KAM-overleg